

Shu bois, O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida kreativ iqtisodiy fikrlashni rivojlantirishga yo‘naltirilgan muammoli va loyihali o‘qitish texnologiyalarini keng joriy etish mamlakatning innovatsion taraqqiyot strategiyasiga to‘liq mos keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Kreativ iqtisodiyot to‘g‘risida”gi Qonun. 2024-yil 3-oktabr.
2. UNCTAD. Creative Economy Outlook 2024. Geneva: United Nations, 2024.
3. WIUT. Creative Economy Uzbekistan – Policy Brief. Tashkent: Westminster International University in Tashkent, 2024.
4. Xamidullaev S. “Kreativ iqtisodiyotning rivojlanishi: O‘zbekiston tajribasi va xalqaro amaliyot.” Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil jurnali, 2024-yil, oktyabr soni, 476–482-betlar.
5. Howkins J. The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. London: Penguin Books, 2013.
6. ScienceProblems.uz. “Ta’limda kreativ fikrlash texnologiyalari.” 2024-yil.
7. Koychumanov T. Kreativnaya ekonomika: teoriya i praktika. Bishkek, 2024.
8. UNDP Uzbekistan. Human Development Report 2024: Innovation and Creativity for Sustainable Growth. Tashkent, 2024.

OGAHINYING „USTINA” RADIFLI G‘AZALIDA SO‘ZLAR BETAKRORLIGI

Yoqutxon Anvarova

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Filologiya va tillarni o‘qitish (o‘zbek tili)
ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi
@anvarovayoqutxon523gmail.com +998998645545
Ilmiy rahbar F.f.d , Mutalova Gulnora Sattarovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada Ogahiyning „Ustina” radifli g‘azali badiiy jihatdan atroflicha tahlil qilinadi. G‘azalning mazmuniy qatlamlari , undagi poetic vositalar , tashbeh, tazod, tanosub, istiora, mubolag’a kabi badiiy san’atlarning qo‘llanishi ilmiy-nazariy jihatdan sharhlanadi. Baytlar ketma-ket holda izohlanib , shoirning obrazlar tizimi, uslubiy mahorati va badiiy qarashlari keng yoritiladi. Shuningdek, g‘azalda ifodalangan oshiqona kayfiyat, ma’shuqaning husni va uning oshiqqa ta’siri xususida adabiy-nazariy mulohazalar keltiriladi.

Kalit so‘zlar: g‘azal, radif , badiiy san’at, tashbeh, istiora, mubolag’a, ma’shuqa, oshiqona lirika.

УНИКАЛЬНОСТЬ СЛОВ В ГАЗЕЛИ ОГАХИЙ С РЕДИФОМ «УСТИНА»

Йокутхон Анварова

Ташкентский государственный университет востоковедения,
Направление: Филология и
преподавание языков (узбекский язык),
студентка 2-го курса @anvarovayoqutxon523gmail.com
+998998645545
Научный руководитель: д.ф.н., Муталова Гулнора Саттаровна

Аннотация. В данной статье проводится всесторонний художественный анализ газели Огахий с редифом «Устина». Рассматриваются смысловые слои произведения, использование поэтических средств — таких как ташбех, тазод, таносуб, истиора и мубалага — в научно-теоретическом аспекте. Каждый бейти последовательно анализируется, раскрывается система образов поэта, его стилистическое мастерство и художественные взгляды. Кроме того, в статью представлены литературно-теоретические размышления о любовном настроении, красоте возлюбленной и её влиянии на влюблённого.

Ключевые слова: газель, редиф, художественное средство, сравнение, метафора, гипербола, возлюбленная, любовная лирика.

THE UNIQUENESS OF WORDS IN OGHIY’S GHAZAL WITH THE RADIF “USTINA”

YOQUTXON ANVAROVA

Tashkent State University of Oriental Studies,
Faculty of Philology and Language Teaching (Uzbek Language),
2nd-year student @anvarovayoqutxon523gmail.com +998998645545
Scientific supervisor: DSc in Philology, Mutalova Gulnora Sattarovna

Abstract. This article provides a comprehensive artistic analysis of Ogahiy’s ghazal with the radif “Ustina.” The semantic layers of the poem and the use of poetic devices such as simile, antithesis, parallelism, metaphor, and hyperbole are examined from a theoretical perspective. Each couplet is analyzed in sequence, highlighting the poet’s system of imagery, stylistic mastery, and artistic vision. The paper also presents literary and theoretical reflections on the romantic mood expressed in the ghazal, the beauty of the beloved, and her influence on the lover.

Keywords: ghazal, radif, poetic device, simile, metaphor, hyperbole, beloved, romantic lyricism.

Kirish. XIX asrning yirik adiblaridan biri bo’lgan Muhammad Rizo Ogahiy o’z davrining yetuk shoirlaridan hisoblanadi. U o’zining g’azal va dostonlari bilan turk adabiyot xazinasini boyitgan, xalqona ruhdagi asarlari bilan tanilgan. Shoir lirikasida ishqiy mavzular yetakchi o’rin tutib, ularning badiiy ifodasi hamisha nazokat bilan yoritiladi. Ogahiyning „Ustina” radifli g’azali ham ana shunday nafis tuyg’ular va badiiy san’atlar uyg’unligidan tarkib topgan. Ushbu maqolada g’azal baytma-bayt tahlil qilinib, undagi ma’no qatlamlari va badiiy vositalar izchil sharhlanadi.

Baytma-bayt tahlil

Mushkin qoshining hay’ati ul chashmi jallod ustina,

Qatlim uchun “nas” keltirur “nun” eltibon “sod” ustina.

Shoir g’azalni yor ko’zining tasviri bilan boshlaydi. Yorning „chashmi jallod” deb atalayotgani oshiqning unga mahkumligini anglatadi. Baytda Qur’on harflaridan foydalanish orqali diniy timsollar keltirilgan. „Nas”, „nun” va „sod” kabi arabiy ishoralar ma’no qatlamiga diniy-falsafiy ohang beradi. Shoir o’z qatlini yor ko’zining qotilligi bilan bog’lab, uning qarashidan o’lim topishini mubolag’ali tarzda ifodalaydi. Bu yerda istiora va tashbeh uyg’unlashib, yor ko’zi oshiqqa hukm chiqaruvchi jallod sifatida gavdalanadi. Qatl uchun hujjat keltirish motivi ham badiiy ramzdir. Shoirning bu tasviri oshiqona lirikaning fojiaiy kayfiyatini ochib beradi. Baytda tanosub ham mavjud bo’lib, ko’z, qatl, jallod kabi so’zlar bir-biri bilan ma’no jihatdan uyg’unlashadi. Umuman olganda, bu bayt g’azalning boshlanishidayoq dramatik ohangni belgilab beradi.

Qilg’il tamosho qomati, zebosi birla orazin,

Gar ko’rmasang gul bo’lg’onin payvand shamshod ustina.

Bu baytda shoir ma’shuqaning go’zalligini qomat va yuz tasviri orqali ifodalaydi. Yorning qomati shamshod daraxtiga, yuzi esa ochilgan gulga qiyos qilinadi. Bu yerda tashbeh san’ati ustalik bilan qo’llanadi. „Payvand shamshod” iborasi yorning qomati hech bir narsa bilan tenglashtirib bo’lmas darajada mukammalligini ko’rsatadi. Mubolag’a orqali yor husnining beqiyosligi tasdiqlanadi. Qomat, yuz, gul va shamshod obrazlari tanosub san’atini yuzaga keltiradi. Shoir ma’shuqani tabiatdagi eng go’zal timsollar bilan uyg’unlashtirib tasvirlaydi. Bu oshiqqa bo’lgan cheksiz hayratni ifodalash vositasiga aylanadi. Baytda estetik go’zallikning yuksak darajada madh etilishi seziladi. Natijada yor jamoli ilohiy darajada yuksaltirilgan bo’ladi.

Noz-u ado-vu g’amzasi qasdim qilurlar dam-badam,

Vah, muncha ofatmu bo’lur bir odamizod ustina.

Bu baytda yorning noz-u ishorasi oshiq uchun xatar manbai sifatida ko’rsatilgan. Shoir uni odamzod uchun „ofat” darajasida ta’riflaydi. Yorning qahrli qiyofasi oshiq uchun doimiy azob tug’diradi. Bu yerda mubolag’a va tazod san’atlari ustalik bilan qo’llangan. Bir odamzodning bu qadar ofatli bo’lishi poetik kinoya orqali kuchaytirilgan. Oshiqning qasdi oshiqlikni o’lim bilan barobar ko’rsatadi. G’amza va nazarlarning o’lim hukmiga tenglashtirilishi dramatik ohang yaratadi. Baytda lirikaning fojiaiy ruhiyati yuksaladi. Shoir insoniy go’zallikning xavfli tomonlarini ham yoritib beradi. Bu oshiqona lirikaning ichki dramatzimini kuchaytiruvchi baytdir.

Man xastag’a jon asramoq emdi erur dushvorkim,

Qotil ko’zi bedod etar har lahza bedod ustina.

Shoir bu baytda o’zini xasta oshiq sifatida ko’rsatadi. Yorning qotil nigohi har on uni qiynashini ta’kidlaydi. Bu oshiqlikning azobini oshirib ko’rsatishga xizmat qiladi. „Qotil ko’z” istiorasi orqali yor nigohi haqiqiy

o’lim xavfidan ham qo’rqinchliroq qilib tasvirlanadi. Mubolag’a san’ati yor nigohining beqiyos kuchini ochadi. Shoir har lahzada bedodlikka uchrashini dramatik ohangda bayon etadi. Baytda oshiqning hayoti uzluksiz xavf ostida ekanligi tasvirlangan. Fojiaiy kayfiyat lirikaning markazida turadi. Shoir oshiqlikni jon saqlashdan ham qiyinroq deb hisoblaydi. Natijada yor nigohi oshiqqa hayotiy halokat manbai sifatida gavdalanadi.

Ul gul yuzi shavqi bila shaydo ko’ngul shom-u sahar,

Bulbuldek aylar yuz navo ming nav faryod ustina.

Bu baytda oshiq bulbulga qiyos qilinadi. Yorning gul yuzidan ilhomlangan oshiq shom-u sahar nola qiladi. Bulbul va gul obrazlari klassik lirikaning eng yorqin timsollaridan sanaladi. Shoir o’zini bulbuldek beqaror, ma’shuqasini esa guldek go’zal sifatida tasvirlaydi. Baytda tashbeh san’ati asosiy o’rinni egallagan. „Yuz navo, ming nav faryod” mubolag’asi oshiqning nolalarini cheksiz darajada ko’rsatadi. Bu tasvir oshiqning ma’shuqaga bo’lgan cheksiz intilishidan dalolat beradi. Bulbul va gul timsollari tanosub san’atini yuzaga keltiradi. Shoir lirikasida shodlik emas, balki iztirob ustuvor ohang sifatida aks etadi. Baytda ishqiy kechinmalar butun kuchi bilan tasvirlanadi.

Boshimg’a yoqqon g’am toshin mingdin biricha bo’lmag’ay,

Gardun agar ming Besutun yog’dursa Farhod ustina.

Bu baytda oshiq o’z g’amini Farhodning dardidan ustun qo’yadi. Farhod timsoli mumtoz adabiyotda sabr va mehnat ramzi sifatida ma’lum. Shoir o’z iztirobini minglab Besutun tog’idan ham og’irroq deb hisoblaydi. Bu mubolag’a san’atining yorqin namunasidir. Farhod obrazini keltirish poetik bog’lanish yaratadi. Baytda oshiqlikning fojiasi yanada kuchaytiriladi. Shoir o’zini buyuk afsonaviy qahramon bilan solishtiradi. Lekin uning dardi Farhodnikidan ham ortiqroq deb ta’kidlaydi. Bu oshiqona lirikaning dramatzimini kuchaytiradi. Natijada bayt oshiqlik iztirobining yuksak cho’qqisini ko’rsatadi.

Ey shah, karam aylar chog’i teng tut yamon-u yaxshini,

Kim mehr nuri teng tushar vayron-u obod ustina.

Bu baytda shoir podshohga murojaat qiladi. Shoir adolat va mehrni targ’ib qiladi. „Mehr nuri teng tushar” iborasi orqali shoir hayot falsafasini ifodalaydi. Bu yerda tazod san’ati muhim rol o’ynaydi: vayron va obod, yaxshi va yomon qarama-qarshi qo’yiladi. Shoir mehr va adolatning umumiylik sifatida hammani qamrab olishini tasvirlaydi. Baytda hikmatli ohang seziladi. Shoir jamiyatni adolatli bo’lishga da’vat etadi. Bu bayt g’azaldagi ijtimoiy-falsafiy qatlamni ochib beradi. Shoir muhabbatni faqat shaxsiy emas, balki umumiy qadriyat darajasiga ko’taradi. Natijada bayt g’azalning ijtimoiy ma’nosini chuqurlashtiradi.

Xoki taning barbod o’lur oxir jahonda necha yil,

Sayr et Sulaymondek agar taxting qurub bod ustina.

Bu baytda shoir inson umrining foniyligini eslatadi. Shoir Sulaymon timsolini keltirib, dunyo saltanati ham abadiy emasligini ko’rsatadi. Sulaymon taxti ham oxir-oqibat shamol ustiga qurilgandek barbod bo’lishi mumkinligini ta’kidlaydi. Bu tashbeh va istiora san’atining yorqin namunasi. Baytda hikmatli, falsafiy ohang seziladi. Shoir insonning tanasi ham tuproqqa aylanadi, deya eslatma beradi. Bu o’quvchini dunyoqarashga undovchi xulosa sifatida xizmat qiladi. Bayt lirikaning falsafiy qatlamini ochib beradi. Shoir inson umrini abadiylik bilan qiyoslab, hayotning beqarorligini ko’rsatadi. Natijada bayt oshiqlik iztiroblaridan umumiy falsafiy fikr sari ko’tariladi.

Ne jur’at ila Ogahiy ochg’ay og’iz so’z dergakim,

Yuz xayli g’am qilmish hujum ul zori noshod ustina.

So’nggi baytda shoir o’zini noshod, g’amgin oshiq sifatida tasvirlaydi. Shoir yuz xil g’am uni bosganini ta’kidlaydi. Bu mubolag’a oshiqning ruhiy iztirobini kuchaytiradi. Shoir o’zining ojizligini e’tirof etadi. Oshiqlik unga jur’at bermayotganini bildiradi. Baytda lirikaning yakuniy dramatik kayfiyati aks etadi. Shoirning ruhiy tushkunligi oshiqona lirikaning tabiiy natijasi sifatida ko’rsatiladi. Ogahiy o’z g’azalini fojiaiy ohangda yakunlaydi. Bu oshiqona lirikaning yuksak dramatzimini yakunlovchi baytdir. Natijada butun g’azal oshiqning iztiroblarini yorituvchi mukammal asar sifatida tugaydi.

Xulosa:

Ogahiy g’azalining har bir bayti chuqur ma’no va badiiy san’atlarga boydir. Shoir ma’shuqaning qiyofasi, uning qahrli va jozibali nigohi, shuningdek, oshiqqa ta’sirini nozik badiiy uslubda tasvirlaydi. Radif va qafiyaning mukammal qo’llanishi g’azalning ohangdorligini oshirgan. Baytlardagi tashbeh, istiora, mubolag’a, tanosub va tazodlar shoirning yuksak poetik mahoratini yaqqol namoyon qiladi. Umuman olganda, ushbu g’azal o’zbek mumtoz adabiyotidagi oshiqona lirikaning yorqin namunasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Ogahiy M. G‘azallar devoni. – Toshkent: Fan, 1971.
2. Yoqubov H. Mumtoz adabiyot poetikasi. – Toshkent: Universitet, 2005.
3. Sirojiddinov S. O‘zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2010.

INGLIZ TILI TALABALARIDA YOZMA NUTQ KO‘NIKMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING SAMARALI USULLARI.

Abdiolimova Qizlarxon Subhonali qizi

Farg‘ona davlat universiteti, tayanch doktoranti, abdiolimovaqizlarxon@gmail.com, Tel: +998901515651

Qahhorova Mavluda Mukarramovna

Farg‘ona davlat universiteti nemis tili kafedrası katta o‘qituvchisi, professor.

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tili talabalarida yozma nutq ko‘nikmasini takomillashtirishning nazariy asoslari va amaliy yo‘llari tahlil qilinadi. Yozma nutqni rivojlantirishda kommunikativ yondashuv, jarayon–mahsulot modeli hamda hamkorlikda yozish strategiyalari asosiy omillar sifatida ko‘rsatildi. Tadqiqot natijalari ingliz tili o‘qituvchilari uchun yozma nutqni samarali shakllantirishga oid metodik tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: yozma nutq, til ko‘nikmalari, kommunikativ yondashuv, jarayon–mahsulot modeli, hamkorlikda yozish.

EFFECTIVE METHODS OF IMPROVING WRITING SKILLS AMONG ENGLISH LANGUAGE STUDENTS

Annotation. This article examines the theoretical foundations and practical methods for improving writing skills among English language students. The communicative approach, process–product model, and collaborative writing strategies are highlighted as key factors in developing effective writing skills. The findings contribute to methodological recommendations for English language teachers to enhance students’ writing proficiency.

Keywords: writing skills, language competence, communicative approach, process–product model, collaborative writing.

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ НАВЫКОВ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ У СТУДЕНТОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы и практические методы совершенствования письменной речи студентов, изучающих английский язык. Коммуникативный подход, модель процесс–продукт и совместное письмо выделены как ключевые факторы развития навыков письменной речи. Результаты исследования направлены на разработку методических рекомендаций для преподавателей английского языка.

Ключевые слова: письменная речь, языковые навыки, коммуникативный подход, процесс–продукт, совместное письмо

Kirish. Hozirgi globallashuv jarayonida ingliz tili ta’limining asosiy maqsadlaridan biri — talabalarni og‘zaki va yozma muloqotga tayyorlashdir. Til kompetensiyasining muhim tarkibiy qismi bo‘lgan yozma nutq ko‘nikmasi zamonaviy jamiyatda nafaqat akademik muvaffaqiyat, balki kasbiy raqobatbardoshlik uchun ham zarur sanaladi. Xalqaro ta’lim standartlari (CEFR) ham yozma nutqni kommunikativ kompetensiyaning ajralmas elementi sifatida belgilab beradi. Shu sababli, til o‘rgatish jarayonida yozuv ko‘nikmalarini shakllantirishga alohida e’tibor qaratish dolzarb vazifa hisoblanadi. Aksariyat talabalar og‘zaki nutqda faol bo‘lsa-da, yozma nutqda grammatikani to‘g‘ri qo‘llash, boy va aniq leksikani tanlash, matn tuzilishini mantiqan izchil tashkil etish kabi ko‘plab qiyinchiliklarga duch keladi. Bu holat, ko‘pincha, yozma nutqni tizimli va bosqichma-bosqich rivojlantirishga yetarli e’tibor berilmasligi, yozuv mashg‘ulotlarining yuzaki tashkil etilishi yoki an’anaviy metodikalarga tayanib qolish bilan izohlanadi. Yozma nutqni shakllantirish jarayoni og‘zaki nutqdan farqli ravishda ko‘proq rejalashtirish, tahrirlash, mazmunni tartibli ifodalash va grammatik shakllarni ongli qo‘llashni talab qiladi. Bu jarayon nafaqat til bilimini, balki tafakkur, tahlil, tanqidiy yondashuv va ijodkorlikni ham rivojlantiradi. Shu bois yozma nutq